C/2024/6881

28.11.2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

Kliimarahastus: uus tegevuskava suurte kliimaeesmärkide ja kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2024/6881)

Raportöör: **Antje GERSTEIN**

Kaasraportöör: **Kęstutis KUPŠYS**

Nõustajad	Phoebe KOUNDOURI (raportööri nõustaja) Marina OLSHANSKAYA (kaasraportööri nõustaja)
Täiskogu otsus	18.1.2024
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.9.2024
Vastuvõtmine täiskogus	19.9.2024
Täiskogu istungjärk nr	590
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	141/1/5

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (edaspidi „komitee“) leiab, et kliimarahastust tuleb käsitleda kui keerukat mehhanismi, mille eesmärk on mobiliseerida ressursse ja hõlbustada üleminekut vähese CO_2 heitega ja vastupanuvõimelisele tulevikule. See hõlmab rahalisi vahendeid, mis eraldatakse nii kliimamuutuste leevendamiseks kui ka nendega kohanemiseks kombinatsioonis hüvitamisega (kahju ja kahjustused), ning õiglase ülemineku vahendeid.

1.2. Komitee rõhutab avaliku sektori vahendite olulist rolli kliimamuutustega kohanemisel. Kliimamuutuste leevendamise projektide tulemuslikkust saab mõõta heitkoguste vähendamise ja rahalise tulu kaudu, kuid kliimamuutustega kohanemise projektide hindamine on keerulisem ning nõuab spetsiaalseid seiremehhanisme ja keerukaid andmeid. Sarnaselt kohanemisprojektidele nõuavad tõhusad kohanemismeetmed tavaliselt samuti pikaajalisi investeeringuid looduspõhistesse lahendustesse, taristusse, tehnoloogiasse ja suutlikkuse suurendamisse. Nende projektide rahastamise tagamiseks on vaja nii avaliku kui ka erasektori osalejate pühendumust pikema ajavahemiku jooksul, mis võib olla keeruline, arvestades konkureerivaid prioriteete ja ebakindlaid tulevasi rahastamisvooge.

1.3. Komitee on seisukohal, et kohalike algatuste, rohujuuretasandi liikumiste ja sotsiaalpartnerite juurdepääs kliimarahastamisele on kliimameetmete hoogustamiseks väga oluline. See kajastab ELi kogemusi sisuliste muutuste edendamisel ja kogukonna vastupanuvõime suurendamisel.

1.4. Komitee juhib tähelepanu sellele, et segarahastamine koos avaliku sektori olulise rolliga erainvesteeringute riskide vähendamisel toob märkimisväärset kasu. Kiiresti on vaja lisada lahendused, mis motiveerivad erasektorit ([1]) kasutama oma rahalisi vahendeid ning osalema aktiivselt riiklikes ja piirkondlikes kohanemis- ja leevendamiskavades. See ei tohiks siiski tekitada ebaproportsionaalset koormust riigi rahandusele ja töötajatele.

([1]) Seoses sellega tuleb tähelepanu pöörata erasektori mitmekesisusele, nagu on märgitud 2015. aastal toimunud arengu rahastamise kolmanda rahvusvahelise konverentsi aruande punktis 35: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/241/03/pdf/n1524103.pdf.

1.5. Komitee toetab EKP mõjukat rolli vastupanuvõime, elurikkuse ja kliimateadlike finantstavade edendamisel, eelkõige seoses kliimamuutustega kohanemisse tehtavate investeeringute hõlbustamisega ja selle tagamisega, et rahavood oleksid kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärkidega.

1.6. Komitee rõhutab, et vaja on terviklikku lähenemisviisi võlakergendusele, et murda võlgnevuse ja (muu hulgas) kohanemisega seotud alainvesteerimise nõiaring, mille tulemuseks on suurem haavatavus, ning suurendada kestliku arengu eesmärkidega seotud võlakirjade rolli.

1.7. Komitee nõustub hiljutiste ELi ettepanekutega, mille kohaselt peaks kliimarahastuse läbirääkimiste uus ühine kvantifitseeritud eesmärk olema muuta kliimarahastus 1) eesmärgipärasemaks ja elurikkuse-sõbralikumaks ([2]), 2) mõjukamaks – tagada, et see oleks a) sujuvam, tõhusam ja kättesaadavam, b) vähem bürokraatlik ja c) sooteadlikum, ning 3) paremini just kõige haavatavamatele riikidele ja kogukondadele suunatuks.

1.8. Komitee arvates tuleks õiglase ülemineku põhimõttest juhinduda kõigi kliimarahastusvoogude jaotamisel kooskõlas Pariisi kokkuleppega, rõhutades kooskõla planeedi ohutute ja õiglaste toimimispiiridega ning laiemate sotsiaalsete ja majanduslike taotlustega, mille keskmes on kestliku arengu eesmärgid.

2. **Kliimarahastuse põhisambad**

2.1. Kliimakriisi laastav mõju on tuntav nii Euroopas kui kogu maailmas. Eelmine aasta (2023) oli esimene aasta, mil registreeritud temperatuur oli kogu aasta jooksul iga päev vähemalt 1 °C kõrgem võrreldes industriaalajastu eelses tasemega. Lisaks hukatuslikule mõjule tervisele ja elurikkusele on kliimamuutused Maailma Majandusfoorumi andmetel põhjustanud tohutut rahalist kahju, mis on hinnanguliselt 16,3 miljonit USA dollarit tunnis, ([3]) kusjuures ülemaailmsed kulud kasvavad 2050. aastaks eeldatavasti üle 30 triljoni dollarini aastas ([4]).

2.2. Kliimameetmeteks eraldatud vahendite ja hädavajalike kliimameetmete rahastamisvajaduste vaheline lõhe ulatub triljonitesse USA dollaritesse. Rahastamisvajadus tõuseb käesoleva kümnendi lõpuks 6–12 triljoni USA dollarini (aastas), samas kui 2021.–2022. aasta viimased keskmised koondandmed näitavad, et kliimarahastuse vood ulatusid peaaegu 1,3 triljoni USA dollarini aastas ([5]).

2.3. Kliimamuutustega tegelemiseks vajalike investeeringute maht ületab oluliselt praegust rahastamise taset, mistõttu on vaja valitsuste, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna ühiseid jõupingutusi ressursside tõhusaks kasutuselevõtuks. Komitee viitab suurenenud jõupingutustele uuenduslike finantsmehhanismide väljatöötamisel, et edendada keskkonnahoidlikke investeeringuid ja keskkonnahoidlikku innovatsiooni. EL on juhtinud ülemaailmseid jõupingutusi vahendite ja suutlikkuse suurendamise edendamisel, teadusuuringute ja innovatsiooni hõlbustamisel ning valdkondadevahelise sünergia avastamisel kliimarahastuse valdkonnas.

2.4. Enamik olemasolevatest rahalistest vahenditest on suunatud kliimamuutuste leevendamiseks tehtavatesse jõupingutustesse, samas kui konkreetselt kliimamuutustega kohanemisega seotud vahendid (peamiselt riiklikud vahendid) ulatusid vaid 63 miljardi USA dollarini (alla 5 % kliimarahastuse kogusummast). Arenguriigid vajavad kohanemisprojektideks kuni 387 miljardit USA dollarit aastas, et saavutada kliimaeesmärgid ([6]). EL on pühendanud ühe viiest ELi missioonist kliimamuutustega kohanemisele; siiski investeerisid ELi kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused 2022. aastal kokku vaid 8,3 miljardit eurot, samas kui Euroopa kohanemisvajadused on hinnanguliselt 18–36 miljardit eurot aastas kuni 2030. aastani.

2.5. Kõige olulisemad ja nähtavamad kliimamuutuste juhtimises osalejad – rahvusriigid – on võlaga ülekoormatud ning neil puudub institutsiooniline võimekus võlataseme vähendamiseks ja majanduskasvu säilitamiseks. Lisaks sellele on mitme kriisi tagajärjel vähenenud nende fiskaal- ja rahapoliitiline manööverdamisruum. Paradoksaalsel kombel näitavad 170 riigi andmed, et nad kulutasid 2022. aastal 1,3 triljonit USA dollarit otsestele fossiilkütuste toetustele ja 5,7 triljonit USA dollarit kaudsetele toetustele (nt fossiilkütustega seotud saastest tingitud arvesse võtmata tervishoiukulud) ([7]).

([2]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Terviklik elurikkuse strateegia COP 16-l: kõigi sektorite koostöö ühise eesmärgi nimel“ (ELT C, C/2024/6880, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6880/oj).
([3]) Climate change is costing the world $16 million per hour.
([4]) Mark Z. Jacobson, 2023: *No Miracles Needed: How Today's Technology Can Save Our Climate and Clean Our Air*.
([5]) Global Landscape of Climate Finance 2023.
([6]) Keeping the promise - UNEP Annual Report 2023.
([7]) IMF Fossil Fuel Subsidies Data: 2023 Update.

2.6. Nende oluliste probleemide lahendamiseks on vaja ülemaailmset konsensust, viimaks kliimarahastusvood kooskõlla kestliku arengu eesmärkidega, et maksimeerida avaliku sektori piiratud rahaliste vahendite mõju.

2.7. Tänapäevases kliimaarutelus rõhutatakse mõlemat, nii **kliimamuutuste leevendamise** (heite vähendamine) kui ka nendega **kohanemise** (mõjudeks valmistumine) eesmärki, mis on kliimakriisi lahendamiseks hädavajalikud. Komitee seab kahtluse alla, kas praegune lähenemisviis, mille kohaselt jagatakse kliimarahastus üksnes kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise kategooriatesse, on asjakohane, pidades silmas eesseisvaid ülemaailmseid probleeme. Kliimarahastuse arutelus tuleb arvesse võtta kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise koostoimet ning käsitleda selliseid mõõtmeid nagu hüvitamine, õiglane üleminek ja valdkondadevahelised teemad, nagu elurikkuse vähenemine, reostus ja ebavõrdsus. Nende aspektide integreerimine laiematesse kliimarahastuse strateegiatesse on ülioluline, et suunata kliimameetmed ja kestliku arengu jõupingutused uue jõuga kliimakriisi tõhusale lahendamisele.

2.8. Pärast õiglase ülemineku kontseptsiooni kasutuselevõttu on osaliste konverents (COP) ja Pariisi kokkuleppe osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents (CMA) teinud täiendavaid edusamme, kehtestades uue rahastamiskorra, et aidata kliimamuutuste mõju suhtes eriti haavatavaid arenguriike kahjule ja kahjustustele reageerimisel. See arutelu on seotud laiemate jõupingutustega tagada kliimamõjudega silmitsi seisvatele haavatavatele riikidele rahastamine mitte ainult tõsiste mõjude puhuks (mõnikord on küsimus sõna tõsises mõttes füüsilises ellujäämises), vaid ka **hüvitamine** laiemas tähenduses. Selline täiendav lähenemisviis nõuaks põhjalikku arutelu ja kujutaks endast kliimarahastuse raamistiku uut sammast. See nõuaks läbimõeldud tingimusi, et toetada riike, piirkondi ja kogukondi peale kohanemise ka muudes aspektides, et päästa neid, keda kliimamuutused kõige rängemalt mõjutavad. See võiks olla ka kahju ja kahjustuste fondi eraldi haru.

2.9. Tuginedes kliimaõigluse ideele, peab **õiglase ülemineku rahastamisel** olema kliimarahastuse maastikul eriline roll. Kombineerides õiglust kliimapoliitikast otseselt mõjutatud inimeste suhtes üleminekuprotsessis oleva tööstuse rahastamisega, jäetakse kliimarahastuse see mõõde traditsioonilistes kliimarahastuse raamistikes sageli tähelepanuta. Kuigi ülemineku rahastamine kattub praeguse kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise rahastamisega, on mõistlik juhtida tähelepanu õiglase ülemineku kapitalivoogudele, et rõhutada tööstuse muutusi ja tööjõu ümberkujundamist sellega seoses.

2.10. Häid tavasid on rohkesti ning nende levitamiseks on vaja täiendavaid jõupingutusi ja koordineerimist. Komitee tõstab esile algatusi, mida toetab teadusuuringute ja innovatsiooni tipptaseme liidu (Alliance of Excellence for Research and Innovation on Aephoria, AE4RIA) ([8]) võrgustik, nt Pathways2Resilience, ARSINOE ja ettevõtete keskkonna-, sotsiaalse ja juhtimisalase tegevuse kestliku arengu eesmärkide kaardistamine täiustatud mõõdikute abil. Need algatused pakuvad paljutõotavaid võimalusi eesseisvate probleemide lahendamiseks.

2.11. Kohalike algatuste ja rohujuuretasandi liikumiste juurdepääs kliimarahastusele on kliimameetmete ulatuslikuks kasutuselevõtuks otsustava tähtsusega. Nagu ELi kogemused näitavad, on nendel alt-üles-lähenemisviisidel keskne roll sisuliste muutuste edendamisel ja kogukonna vastupanuvõime suurendamisel. Konkreetsed rahastamisvahendid tuleb siiski teha hõlpsasti kättesaadavaks, tagades, et rahalised ressursid jõuavad rohujuuretasandini ilma tarbetute takistusteta. ELi kogemused kliimameetmete ühisrahastamisel annavad tunnistust headest tulemustest, mida on võimalik saavutada, kui anda kohalikele kogukondadele vastutus kestlikkuse püüdluste eest. Rohujuuretasandi liikumiste juurdepääsu hõlbustamine kliimarahastusele võib samuti olla ulatuslikumate ümberkujundavate meetmete liikumapanevaks jõuks. Nagu hiljutises ÜRO aruandes ([9]) õigusega tõdeti, aitab kliimarahastuse detsentraliseerimine suurendada vastupanuvõimet altpoolt ülespoole, aidates luua viise kestliku arengu parandamiseks kohalikul tasandil.

([8]) https://ae4ria.org/.
([9]) https://sdgs.un.org/publications/inter-agency-policy-briefs-accelerating-progress-2030-agenda-local-global-levels.

3. **Riigi rahanduse roll**

3.1. Avaliku sektori rahastus annab **kliimamuutustega kohanemisele märkimisväärse tõuke.** Kliimamuutuste leevendamise projektide tulemuslikkust saab mõõta heitkoguste vähendamise ja rahalise kasu kaudu, kuid kliimameetmetega kohanemise projektide hindamine on keerulisem ning nõuab spetsiaalseid seiremehhanisme ja keerukaid andmeid. Sarnaselt kohanemisprojektidele nõuavad tõhusad kohanemismeetmed tavaliselt samuti pikaajalisi investeeringuid taristusse, tehnoloogiasse ja suutlikkuse suurendamisse. Nende projektide rahastamise tagamiseks on vaja nii avaliku kui ka erasektori osalejate pühendumust pikema ajavahemiku jooksul, samuti pikaajalist planeerimisperspektiivi, mis võib olla keeruline, arvestades konkureerivaid prioriteete ja ebakindlaid tulevasi rahastamisvooge.

3.2. Ei ole üllatav, et haavatavates riikides on kliimamuutustega kohanemine alarahastatud ja tähelepanu alt kõrvale jäänud. Puudusi juhtimises, kujundamises ja projektide tegelikus rakendamises saab leevendada rahvusvaheliste jõupingutustega suutlikkuse suurendamiseks, kuid sellel lähenemisviisil on oma piirid. Komitee leiab, et kahesugusele kasule (leevendamine ja kohanemine) suunatud lähenemise edendamine on viis, kuidas murda välja halva juhtimise nõiaringist, mis vähendab rahastajate huvi kohanemise rahastamise vastu avaliku sektori vahenditest.

3.3. Komitee on seisukohal, et kohanemise rahastamine peaks tagama tõhusa koormuse jagamise ning et tuleks välja töötada mehhanismid koostööks paremini kapitaliseeritud ja vähem kulukate ELi rahastamisallikate ning lõplike abisaajate vahel kohalikul ja piirkondlikul tasandil. Seda loogikat tuleks kohaldada ka ülemaailmsel tasandil, kus kulud ja alainvesteerimine on püsiv probleem, sarnaselt ELi-sisese lõhega paremas olukorras olevate riikide ja/või piirkondade ning mahajäänute vahel.

3.4. Komitee toetab ka üleskutseid, et rahvusvahelised kliimavaldkonna osalised kohandaksid ja arendaksid olemasolevaid finantstooteid ja -lahendusi pankadele sobivateks ja tõhusateks kohanemisprojektideks, ([10]) tekitamata ebaproportsionaalset koormust riigi rahandusele ja töötajatele. Segarahastamine ja avaliku sektori märkimisväärne roll erainvesteeringutega seonduvate riskide vähendamisel on selles kontekstis oluline lähenemisviis.

3.5. Selleks et tulemuslikult luua arenguriikides kliimalahendustesse tehtavate erainvesteeringute **riskide vähendamise** mehhanismid, peaksid poliitikakujundajad, keda toetavad ülemaailmsed kliima rahastamise institutsioonid, rakendama terviklikke sihtotstarbeliste riiklike sekkumiste pakette. Need peaksid strateegiliselt keskenduma selliste investeeringutega seotud makromajanduslike riskide vähendamisele, ülekandmisele või hüvitamisele. Riskide vähendamise meetmed võivad hõlmata tagatiste andmist või kindlustust valuutakursside kõikumiste või poliitilise ebastabiilsuse vastu. Riskide ülekandmine võib hõlmata eriotstarbeliste finantsinstrumentide loomist või partnerlusi mitmepoolsete institutsioonidega koormuse jagamiseks. Lisaks võib riskide hüvitamine hõlmata maksusoodustusi või subsiidiume võimalike kahjude korvamiseks. Neid sekkumisi kulutõhusalt ühtlustades saavad poliitikakujundajad luua atraktiivse riski ja tootluse profiili, mis soodustab erasektori märkimisväärseid investeeringuid kliimameetmetesse arengumaades.

3.6. Andmed **fossiilkütuste toetuste** ja nendega seotud kulutuste kohta näitavad potentsiaali rahastada kliimameetmeid avaliku sektori vahenditest: toetuste kaotamine vabastab kohe riigieelarvevahendeid, luues rohkem eelarvepoliitilist manööverdamisruumi. Samuti annaks see ettevõtjatele ja ühiskonnale selge signaali hinnakujunduse kohta. Euroopa Parlament on juba nõudnud fossiilkütuste toetuste täielikku kaotamist ([11]) ning teine suur heitetekitaja – Ameerika Ühendriigid – on väljendatud samasuguseid kavatsusi, isegi kui pole veel tegudeni jõudnud ([12]). Fossiilkütuste otseste ja kaudsete toetuste järkjärguline kaotamine peaks toimuma etapiviisiliselt ja õiglasel moel, vältides regressiivset mõju ja pakkudes turvavõrke, nagu ELi kliimameetmete sotsiaalfond, et toetada kõige haavatavamaid leibkondi, kes endiselt sõltuvad oma põhivajaduste rahuldamisel fossiilkütustest.

3.7. Kliimarahastuseks võib olla juba eraldatud triljoneid, samas kui vähim arenenud riike koormab kaalukas välisvõlg, mis ulatub kokku 570 miljardi USA dollarini ([13]). Need riigid kulutavad praegu võlaintressidele viis korda rohkem kui kümme aastat tagasi ning alates 2018. aastast on nad kulutanud võlale rohkem kui haridusele. Mõnes vaesemas riigis võivad võla teenindamise kulud ulatuda kuni 53,4 %ni valitsemissektori kogueelarvest ([14]). Komitee on veendunud, et kestliku arengu eesmärkidega seotud võlakirjad võivad seda koormust leevendada, toetades samal ajal üleminekut kliimaneutraalsusele.

([10]) OECD, 2024.
([11]) COP28: MEPs want to end all subsidies for fossil fuel globally by 2025.
([12]) Executive Order on Tackling the Climate Crisis at Home and Abroad, The White House.
([13]) UNCTAD's Least Developed Countries Report 2023.
([14]) International climate finance: Status quo, challenges and policy perspectives.

3.8. On vaja terviklikku lähenemisviisi võlakergendusele, et murda võlgnevuse ja (muu hulgas) kohanemisega seotud alainvesteerimise nõiaring, mille tulemuseks on suurem haavatavus, ning suurendada kestliku arengu eesmärkidega seotud võlakirjade rolli. Võlakergendus on oluline kliimarahastuse eesmärkide saavutamiseks, sest see vabastab arenguriikides rahalisi vahendeid, võimaldades neil investeerida rohkem leevendamis- ja kohanemismeetmetesse. Seetõttu pooldab komitee ulatuslikku võlgade refinantseerimisprogrammi areneva majandusega riikide jaoks.

3.9. Kohandatud mehhanismid on õigustatud, et restruktureerida arengumaade ülemäärane võlg, näiteks võlgade ja kliima vahetustehingud, mille puhul osa nende võlast kustutatakse vastutasuks kliimamuutustele vastupanuvõime ja kestlikkusprojektidesse investeerimise kohustuste eest. Selline lähenemisviis leevendab eelarvesurvet, stimuleerib head keskkonnajuhtimist ja toetab ülemaailmseid kliimaeesmärke. Keskendudes tulemuspõhistele kohustustele (väljendatuna eelnevalt kindlaks määratud kliima- ja kestlikkuse alastes tulemuseesmärkides), peaksid võlgade ja kliima vahetustehingud muutuma ülemaailmse kliimarahastusmaastiku ja riiklike krediidikvaliteedi suuniste lahutamatuks osaks.

3.10. See tähendaks arenguriikide riigivõla ja piiratud ulatuses erasektori kohustuste muutmist kestliku arengu eesmärkidega seotud võlakirjadeks kooskõlas üldise kestlikkuse tegevuskavaga (mis põhineb kestliku arengu eesmärkidel, pöörates erilist tähelepanu kestliku arengu eesmärgile nr 13 – kliimameetmed) ja kooskõlas ÜRO Arenguprogrammi kestliku arengu eesmärkide mõju standarditega võlakirjade emiteerijatele ning kooskõlas teaduspõhiste Pariisi ja Kunmingi-Montréali eesmärkidega.

3.11. Ranged eelarve-eeskirjad seovad kohalike, piirkondlike ja riiklike osalejate käed, samal ajal kui odavlaenude uks on kõrgete intressimäärade tõttu sulgunud. Võlakapitali tõhusaks kaasamiseks kliimaga seotud eesmärkidel peaksid võtma juhtrolli riigiülesed ja rahvusvahelised institutsioonid, kellel on tugev krediidireiting.

3.12. Kiiresti on vaja lisada lahendused, mis võimendavad erasektori rahalisi vahendeid ning motiveerivad erasektorit osalema riiklikes ja piirkondlikes kohanemis- ja leevendamiskavades. Avaliku sektori vahendite kasutamine erainvesteeringute võimendamiseks mitte ainult ei tasakaalusta kulusid, sealhulgas võimaliku tegevusetuse kulusid, vaid võib aidata tagada ka riigi ja riigist madalama tasandi osalejate eelarve kestlikkuse tulevikus. Eesmärk peaks olema suunata erakapitali investeeringutesse, mis soodustavad innovatsiooni konkurentsieelise saavutamiseks, millel on pikaajaline positiivne mõju kohalikule ja piirkondlikule arengule ning mis aitavad kaasa ühiskonna ja töötajate sotsiaalsele ja keskkonnaalasele heaolule, pidades silmas õiglast üleminekut.

4. **Erasektori kaasamine ja segarahastamise roll**

4.1. On viimane aeg ulatuslikult motiveerida investoreid suunama investeeringuid kliimat kahjustavatest projektidest eemale, edendades samal ajal looduse taastamist ja säilitamist. Praeguses olukorras kasutatakse ikka veel liiga palju erainvesteeringuid kliimat kahjustavatel eesmärkidel. Nagu on märgitud hiljutises aruandes, on alates Pariisi kokkuleppe vastuvõtmisest 2016. aastal ([15]) 60 suurimat erapanka investeerinud fossiilkütuste ettevõtetesse **6,9 triljonit** USA dollarit, vaatamata ekspertide hoiatustele, et fossiilkütuste kasutamise edasine laiendamine toob kaasa kliima- ja majanduskaose ([16]). Rahvusvaheline Energiaagentuur märgib, et kui maailm suudaks vähendada nõudlust fossiilkütuste järele piisavalt kiiresti, et saavutada 2050. aastaks nullnetoheide, seisaksid uued projektid jätkusuutmatutes valdkondades silmitsi suurte äririskidega ([17]). Sellega seoses on peamine liikumapanev jõud edasikindlustussektor, mis on hakanud lisama oma portfellidesse kliimariske ([18]).

4.2. Komitee kutsub üles tõhustama ja edendama riskide vähendamise strateegiaid. See hõlmab järgmist:

— soodustingimustel rahastamine: valitsused, mitmepoolsed arengupangad või muud rahvusvahelised institutsioonid pakuvad erasektorile laene turust madalamate intressimääradega või soodsamatel tingimustel kui kommertsturgudel saadavad. Ideaaljuhul tuleks seda kombineerida tehnilise abi ja suutlikkuse suurendamise toetustega ([19]);

([15]) Banking on Climate Chaos, Fossil fuel finance report 2024.
([16]) Banking on Climate Chaos 2023.
([17]) Net Zero Roadmap: A Global Pathway to Keep the 1.5°C Goal in Reach.
([18]) Climate change and its consequences, Munich RE.
([19]) Nt Roheline Kliimafond.

— avaliku ja erasektori partnerlused taristu ja teenuste osutamise valdkonnas, et tegeleda kliimainvesteeringutele omaste välismõjudega, eelkõige kliimamuutustega kohanemise valdkonnas ([20]);

— riiklike või mitmepoolsete finantseerimisasutuste allutatud võlg (tagasimaksmise prioriteetsuse tähenduses), et vähendada erainvestorite riskipositsiooni. See mehhanism suurendab keskkonnahoidlike projektide krediidivõimelisust ja julgustab erasektorit rohkem osalema ([21]);

— krediiditagatisskeemid, mille puhul avaliku sektori või mitmepoolne asutus kohustub laenu osaliselt või täielikult tagasi maksma, kui algne (erasektori) laenuvõtja jätab maksmata. Seega suurendab skeem stiimuleid erasektori kaasamiseks kliimarahastusse ja vähendab tagasimaksmata jätmise riski ([22]).

4.3. Komitee kutsub ärijuhte ja arvamuskujundajaid üles võtma omaks positiivse narratiivi ja toonitama kliimameetmete pakutavaid võimalusi, eriti kui seistakse silmitsi kliimaalasest tegevusetusest põhjustatud tohutute kahjudega. Narratiivi muutmine, asendades mõiste „kliimamuutused kui oht“ mõistega „kliimamuutused, üldine reostus ja elurikkuse kadu kui ühine mure, mille lahendamine tagab äritegevuse järjepidevuse“, aitab saavutada vajalikku üleminekut ning vältida varade kasutuskõlbmatuks muutumist ja lõpuks majanduse kokkuvarisemist.

4.4. Komitee toetab Avinash Persaud' innovatiivset lähenemisviisi ([23]) järgmisele neljale väljakutsele: makromajanduslikud riskid, mis muudavad kliimaprojektid arengumaades mitterahastatavaks; vajadus rahastada neid projekte ulatuslikult, et saavutada ülemaailmsed kliimaeesmärgid; turud, mis nende riskidega liialdavad, eriti rasketel aegadel, ning ametlikust sekkumisest saadav kasu, mis ületab kulusid, kuna kaalul on palju. Persaud' lahendus näeb ette edendada kasumlike projektide puhul erasektoripoolset rahastamist. See peaks katma ligikaudu 60 % vajalikest investeeringutest, peamiselt leevenduse alal, pakkudes osalist valuutariski tagatist ja vähendades seeläbi investeeringute maksumust vastavates piirkondades (näiteks päikesepargi keskmine intressikulu on tärkava turumajandusega riikides üle jõu käivalt 10,6 % aastas võrreldes 4 %ga ELis).

4.5. Heitkoguste avalikustamine ning aruandlus laiema kestlikkuse jalajälje ja ettevõtte tasandil tehtavate jõupingutuste kohta mängivad olulist rolli, et mobiliseerida investorite nõudlust kliimameetmete ümberkujundava rahastamise järele ning viia finantsvood kooskõlla liikumisega vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu suunas, nagu on sätestatud Pariisi kokkuleppe artikli 2 lõike 1 punktis c. Rahvusvaheliste kestlikkusstandardite nõukogu (ISSB) ja Euroopa finantsaruandluse nõuanderühm (EFRAG) on kaks eraldiseisvat üksust, kes osalevad aruandlusstandardite väljatöötamises ja soovitamises. Nad võivad üksteist täiendada. See on eriti oluline hargmaiste ettevõtjate jaoks, kes peavad järgima mõlemat standardite kogumit. Komitee kutsub üles kahe organi tõhusale koostööle, et veelgi ühtlustada standardeid ja tagada koostalitlusvõime.

4.6. Kahe olulise perspektiivi põhimõte, mis on sõnaselgelt lisatud ELi kestlikkusaruandluse õigusraamistikku, võiks saada laialdaselt tunnustatud suuniseks, mida saaks kasutada rahvusvahelisel tasandil väljatöötatavate standardite mudelina, eriti mis puudutab ISSB tööd. See võimaldaks võrdseid tingimusi, kuna üleilmsel tasandil tegutsevatele ettevõtjatele tehtaks kohustuseks teatada mitte ainult sellest, kuidas kestlikkusega seotud küsimused neid mõjutavad, vaid ka sellest, kuidas nende tegevus mõjutab ühiskonda ja keskkonda üldiselt.

5. **Rahvusvahelise finantsstruktuuri ja selle juhtimise reformimine**

5.1. Komitee rõhutab tungivat vajadust mobiliseerida ja suunata rahalisi vahendeid kliimamuutuste mitmetahuliste katastroofiliste mõjudega tegelemiseks. Selleks on oluline reformida rahvusvahelist finantsstruktuuri ja selle juhtimist. Ülemaailmse kliimarahastuse peamised osalejad on Euroopa Investeerimispank (EIP) ja muud mitmepoolsed arengupangad. Erasektori pangad tegutsevad võimendavate partneritena.

5.2. EKP-l kui euroala pangandusjärelevalve keskasutusel on rahapoliitikale, panganduseeskirjadele ja finantsstabiilsuse meetmetele märkimisväärne mõju. Komitee toetab EKP rolli kliimateadlike finantstavade edendamisel, sealhulgas kliimamuutustega kohanemisse tehtavate investeeringute edendamisel ja Pariisi kokkuleppe eesmärkidega kooskõla tagamisel.

([20]) Nt kaheotstarbelised tunnelid üleujutuste ohjamiseks linnades, nt Malaisias.
([21]) Nt Gemini tuulepark Madalmaades.
([22]) Nagu Aafrika Arengupank, millel on rahastu roheliste algatuste jaoks Rwandas.
([23]) Vt Persaud' artikkel.

5.3. Komitee silmis võib erapankade rollil kliimarahastuses olla suur potentsiaal, kui nad teevad koostööd avaliku sektori finantsasutustega, et võimendada raamistikke ja stiimuleid, edendades erasektori suuremaid investeeringuid kliimasõbralikesse projektidesse.

5.4. 2023. aasta detsembris loodud ÜRO rahvusvahelise maksukoostöö raamkonventsioon ([24]) on veel üks viis kliimarahastust võimendada, edendades läbipaistvaid ja õiglasi rahvusvahelisi maksutavasid kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks. See koostöö aitab mobiliseerida riigisiseseid ressursse, võidelda maksudest kõrvalehoidumise vastu ja tagada, et kestliku arengu jaoks jääb rohkem vahendeid.

5.5. Komitee kutsub üles reformima rahvusvahelist finantsstruktuuri ja selle juhtimist, et luua tugev raamistik rahavoogude suunamiseks ülemaailmsetele kliimaeesmärkidele ning toetada üleminekut kestlikule ja vastupanuvõimelisele tulevikule ([25]). Komitee toetab ELi jõulist osalemist reformiprotsessis, eelkõige ÜRO tulevikuteemalise tippkohtumise, arengu rahastamise neljanda rahvusvahelise konverentsi ([26]) ja nende järelmeetmete kontekstis.

6. **Kodanikuühiskonna roll kliimarahastuses ja kestlikus rahastamises**

6.1. Komitee rõhutab kodanikuühiskonna olulist rolli kliimarahastuses ja toetab kliimavahendite õiglast jaotamist, et vähendada erinevusi haavatavuses, avatuses kliimamõjudele ja neile reageerimise suutlikkuses. Väga oluline on muuta need protsessid demokraatlikuks, kaasates jõuliselt kodanikuühiskonna organisatsioone ja kohalikke kogukondi, et tagada õiglane jaotamine ja tõhus kasutamine, mida toetavad sellised algatused nagu kestliku arengu eesmärkide ühine fond. Nende jõupingutuste eesmärk on luua kaasavad rahastamisökosüsteemid, mis suunavad avaliku ja erasektori kapitali strateegilisi investeeringuid, et saavutada 2030. aastaks ülemaailmsed eesmärgid.

6.2. Komitee toetab kliimarahastuse raamistikku, milles seatakse esikohale haavatavad riigid ja kogukonnad, tagades neile vajalikud vahendid kliimamõjudega kohanemiseks ja üleminekuks vähese CO_2 heitega arengule. Rõhutame vajadust käsitleda kliimarahastuse teemaliste arutelude raames (kahju ja kahjustuste) hüvitusmehhanisme, et tagada maailma lõunapoolsete riikide seisukohast õiglane ressursside eraldamine ja kasutamine.

6.3. Komitee rõhutab, et kliimarahastuse otsuste tegemisel ja rakendamisel on oluline kaasatus, et tagada investeeringute tõhusus ja jätkusuutlikkus. Komitee tunnistab, et kodanikuühiskonna organisatsioonidel on suur potentsiaal tõhusalt suunata kliimarahastust, võimendades kohalikke teadmisi ja kogemusi. Komitee rõhutab, et naistel ja tütarlastel, keda kliimamuutused ebaproportsionaalselt mõjutavad, on määrav roll kliimastrateegiate rakendamise tagamisel kohapeal, ning rõhutab, et kestliku arengu eesmärkide saavutamisele kaasa aitamiseks on oluline tõhustada haridust ([27]).

7. **Panus ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni *ad hoc* tööprogrammi väljatöötamisse seoses kliimarahastuse uue ühise kvantifitseeritud eesmärgiga**

7.1. Komitee toetab ELi seisukohta ([28]) võimaluste koondamise kohta uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi tõhusaks arendamiseks ja nõustub ettepanekuga struktureerida uus ühine kvantifitseeritud eesmärk neljaks osaks: 1) ulatus; 2) struktuur; 3) kvantiteet ja 4) oodatavad tulemused.

Uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi kohaldamisala

7.2. Komitee pooldab uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi laia kohaldamisala, mis hõlmaks rahvusvahelisi avaliku sektori, erasektori ja innovatiivseid allikaid, nagu rohevõlakirjad ja kliimafondid, et võimendada kliimameetmete jaoks ette nähtud erinevaid rahalisi vahendeid. Erasektori ja innovatiivsete allikate kaasamine ei tohiks siiski varjutada vajadust oluliste avaliku sektori rahastamiskohustuste järele.

([24]) Vt hiljutine sellekohane ELi avaldus.

([25]) See võib hõlmata selliseid meetmeid nagu kliimamuutuste suhtes kõige haavatavamate riikide hääle suurem austamine G20s, IMFis ja teistes finantsasutustes; algatusele „Global Shield against Climate Risks“ täiendava toetuse andmine kliimatundlikes riikides; mitmepoolsete arengupankade edasise koostöö tugevdamine kliimameetmete, kaasrahastamise ja muudes sarnastes valdkondades; kliimamuutustest, suure võlaga seotud haavatavusest ja sarnastest probleemidest tulenevate finants- ja muude riskidega tegelemine dokumentide ja meetmete kaudu; ühise raamistiku väljatöötamine kooskõla saavutamiseks kestliku arengu eesmärkidega jne.

([26]) FFD4 | Financing for Sustainable Development Office.

([27]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte mõjuvõimu suurendamine kestliku arengu saavutamiseks hariduse kaudu“ (ELT C 100, 16.3.2023, lk 38).

([28]) EU's views on the 2024 work plan for the NCQG on climate finance.

7.3. Komitee rõhutab vajadust **kindlate jälgimismehhanismide** järele, et tagada läbipaistvus ja kooskõla kliimaeesmärkidega. Ilma range jõustamiseta ei pruugi need mehhanismid tagada piisavat vastutavust.

Uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi struktuur

7.4. Komitee toetab **kümneaastast** tegevusperioodi (2025–2034 või 2026–2035), mis on kooskõlas 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärkidega, et tagada sidusrühmadele selged raamid. Sellest hoolimata võib olla vaja kiiremaid ja lühemaajalisi vahe-eesmärke, et võimaldada operatiivsemat tegutsemist.

7.5. Seepärast teeb komitee ettepaneku vaadata eesmärgid üle iga viie aasta tagant, kooskõlastatult **riiklikult kindlaksmääratud panustega**, et hinnata edusamme ning kohaneda muutuvate vajaduste ja prioriteetidega.

7.6. Komitee rõhutab, et oluline on lisada uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi raamistikku eesmärgid ja **temaatilised alleesmärgid**, pakkudes selgeid võrdlusaluseid kliimarahastuse eraldamiseks ja rakendamiseks. Sellele vaatamata võib osutuda vajalikuks püüelda veelgi **konkreetsemate ja ambitsioonikamate eesmärkide** poole, eelkõige kohanemis- ja leevenduspüüdluste puhul.

7.7. Uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi raamistik võiks hõlmata ka alleesmärke, nagu teemavaldkonnad, vahendite saajad, kanalid, sektorid, kliimamuutustele vastupanuvõime suurendamine, kasvuhoonegaaside heite vähendamine, rahalistele vahenditele juurdepääsu suutlikkuse suurendamine, fossiilkütuste toetuste vähendamine ja **rahavoogude kooskõlla viimine** vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise arengu saavutamisega ([29]).

Uue ühise kvantifitseeritud eesmärgi kvantiteet

7.8. Komitee teeb ettepaneku sõnastada eesmärk kui **õiglane tasakaal majandusliku jõu ja põhimõtte „saastaja maksab“ vahel** ([30]), et kajastada proportsionaalselt arenenud riikide kohustusi ja panust. Kliimameetmete piisava rahastamise tagamiseks võib olla vaja kõrgemaid protsendimäärasid või absoluutsummasid, säilitades samal ajal tasakaalu, et vältida liigset finantskoormust.

7.9. Komitee soovitab kliimarahastuse kogusumma kindlaksmääramisel arvesse võtta arengumaade vajadusi ja prioriteete, tuginedes ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohta esitatavatele **riiklikele aruannetele**.

7.10. Komitee rõhutab vajadust võtta kogusumma arvutamisel arvesse ja jälgida **paljusid rahastajaid ja vahendeid**, sealhulgas toetusi, sooduslaene, võlakergendusskeeme ja erainvesteeringuid (kaasa arvatud heategevus), et mobiliseerida lisaressursse ja saavutada maksimaalne tulemus. Samal ajal soovitab komitee seada toetused kliimarahastuse keskmesse, et vältida haavatavate riikide edasist võlakoormust, ning soovitab lisada võlakergenduskavad (nt kestliku arengu eesmärkidega seotud võlakirjade ([31]) kaudu), valuutakursi riski vähendamise tagatised, erainvesteeringud jne.

Uue ühise kvantifitseeritud eesmärgiga seotud oodatavad tulemused

7.11. Komitee soovitab seoses ELi ettepanekuga, et uus ühine kvantifitseeritud eesmärk peaks muutma kliimarahastuse 1) eesmärgipärasemaks ja elurikkuse-sõbralikumaks, 2) mõjukamaks – tagades, et see oleks a) sujuvam, tõhusam ja kättesaadavam, b) vähem bürokraatlik ja c) sooteadlikum, ning 3) paremini just kõige haavatavamatele riikidele ja kogukondadele suunatuks. Komitee kutsub üles võtma konkreetsemaid meetmeid ja siduvaid kohustusi, et tagada nende tulemuste saavutamine.

([29]) Nagu on sätestatud Pariisi kokkuleppe artikli 2 lõike 1 punktis c.

([30]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ jäätmete kohta“ (COM(2023) 420 final – 2023/0234 (COD)) (ELT, C/2024/888, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/888/oj).

([31]) Vt punktid võlakergenduse kohta (3.7–3.10).

7.12. Õiglase ülemineku põhimõttest tuleks juhinduda kõigi kliimarahastusvoogude jaotamisel kooskõlas Pariisi kokkuleppega, rõhutades kooskõla planeedi ohutute ja õiglaste toimimispiiridega ning laiemate sotsiaalsete ja majanduslike taotlustega, mille keskmes on kestliku arengu eesmärgid.

Brüssel, 19. september 2024

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Oliver RÖPKE